

Hverdagssamtaler i Barnehagen

Barneperspektiv; Tiller (1989-1991)

Med barneperspektivet tenker jeg først og fremst helt konkret på hvordan verden ser ut for barnet, hva barnet selv ser, erfarer og kjenner som sin virkelighet

Det er områder som vi kan gå ut fra som helt sikkert at ingen vet bedre enn barnet selv; det er alt vi kan benevne som barnets "indre liv", - hva barnet føler, tenker, drømmer, håper og mener

Slik er barnet ekspert på sin egen opplevelse

Barneperspektiv i praksis

Å utforske og gyldiggjøre barnets opplevelse av sin fortelling

At jeg er barnets hjelper og talsperson for å gyldiggjøre fortellingen slik at den gir mening og får betydning i hverdagen –
Slik anerkjenner jeg barnets opplevelse som er med på å styrke relasjonsbygging og vise at jeg er her for deg

Hvordan er min barnehage ?

- Barneperspektiv i praksis
- Oppmerksomhetsplikten
- Blir alle barn snakket med i løpet av dagen ?
- Hvilke barn snakker jeg med ?
- Kan det være noen barn som ikke blir snakket med – kanskje bare til ?

Hvordan er jeg i møte med det enkelte barn

- Kompetansesirklene
- Er jeg autoritær eller relasjonell i møte med barna ?
- Eller er det slik at noen barn er lettere å være relasjonell med – mens andre vil en helst endre på - forklare?

Hvordan er mitt kommunikasjonsmønster

- Oppdrager – forklarer
- Utforsker – lytter

Hva kommer først ?

- Jeg må øve -
- Barnet må øve -

Barn må lære å håndtere livet

Gjennom samtaler, lek og relasjoner i hverdagssituasjoner kan barnehageansatte hjelpe barna for resten av livet

- Ønsket om å beskytte dem mot alt vondt
- Å tåle og ønske alle følelser velkommen – og gi støtte til å håndtere dem – bekrefte og forsterke de gode
- Barn må lære tilknytting
- God selvfølelse kan ikke bestilles - trygghetssirkelen
- Trygg base: et sted å hvile og hente krefter
- Å være en del av en gruppe – ha en plass med sitt navn og symbol
- Å gi barnet trygghet til å være seg selv – jo tryggere desto bedre selvfølelse

Hva kan vi gjøre for å styrke barnet i et godt og aksepterende syn på seg selv

- Se barna slik de er
- Lik barna som individer – de er på vei til å bli noen ikke noe
- Forstå dem i lyset av hvem de er – ikke hva de gjør
- Følg barnas utvikling og lek
- La barna prøve igjen og igjen
- Le sammen med barna – lag rom for humor
- Finn noe du liker hos barnet
- Regulering av følelser – trøst og reparasjon og stimulering er nøkkelord

Toleransevinduet

- Spesielt for de barna som strever og kan være traumatiserte
- En modell for å se og forstå
- Barnet
- Meg selv

Lekens betydning

Å leke uten begrensninger og hemninger, danner grunnlaget for et liv i glede og fryd – det gir næring til en drivkraft mot mer lek og utforskning

- Lekenhet er ikke et trekk ved vår personlighet, men et resultat av sunn utvikling
- Hvordan voksne leker med barnet de første leveårene, vil forme hvilke hjerner og nevrone nettverk barnet får på hvordan det ser seg selv – og hvordan de ser verden
- Lek ; for å kjenne glede – for å gi barnet gode trygge bilder av seg selv og verden rundt dem.

Noen barn ser verden som en lekearena

- Dette er barn som ser verden som et vennlig sted klar for utforskning
- Verden er en trygg plass å være – noe som gjør lek mulig
- Lekne barn ser det ukjente og usikre som spennende og stimulerende
- Fremmede er potensielle lekekamerater – og nye steder er potensielle lekeplasser
- Disse barna utforsker verden med nysgjerrighet og glede

Noen barn ser verden som en testarena

- Dette er barn som trenger og forventer betinget støtte.
- De må jobbe for å gjøre seg fortjent til å bli lekt med
- De må teste ut om andre er til å stole på, før de kan bli en lekekamerat.
- Disse barna har behov for kontroll-
- Fremmede er noen de må vinne over, eller er i konkurranse med.
- Disse barna søker derfor hele tiden bekreftelse og anerkjennelse

Noen barn ser verden som en kamarena

- Dette er barn som forventer at verden er fiendtlig eller fremmed.
- Verden er uvelkommen og utrygg – og den gir meg mye stress
- Eller verden er noe de vil unngå
- Disse barna viser lite følelsesmessig deling under lek
- De trekker seg gjerne tilbake i små grupper hvor de kan føle en viss kontroll
- Dette er ofte barn som oppleves selvstendige som beskytter seg fra å forvente støtte til andre

Noen barn ser verden som et fengsel

- Dette er barn som ser verden som farlig.
- Verden kan takles gjennom å koble seg fra den, eller med aggresjon og vold
- Fremmede er en trussel, og setter i gang tress-respons reaksjoner
- De holder seg helst borte fra andre barn, og kan ofte reagere med *kamp-, flukt-, frys- eller overgivelsesresponser* (skadede og eller traumatiserte barn)

Lekens betydning...

De minste barn;

- Øyekontakt, pludring, synging, vugging –

Gjennom øyekontakt stemmebruk og ansiktsuttrykk får en inntoning til – og synkronisering med barnet.

Gjennom rytmisk gjentakende leken lærer barnet å regulere følelsene, utvikler evnen til å koble seg på andre, stole på omgivelsene og utvikle mestringsstrategier

Dette vil igjen føre til at barnet starter med å leke ute i verden og gjennom støttende voksne får det næring til sosialisering, læring og vekst.

Stressregulering og utvikling gjennom samspill og lek

Følelsegulering og reduksjon av stress via trygge voksne (Bolwby) – viktig for utvikling av selvregulering hos barnet.

Stimulering – å leke uten begrensninger og hemninger – danner grunnlag for et liv i glede og fryd – gir næring og drivkraft til mot mer lek og utforskning.(Schore)

Begge deler viktig for barns tilknytting og utvikling – leken har stor betydning for utvikling – men også som reparasjon av skjevheter – både for å skape nye erfaringer – men også med tanke på reparasjoner for å danne nye nevralt nettverk i hjernen – det er aldri for sent å begynne å leke

Ser vi de barna som ikke får til å leke – eller blir utestengt fra lek ?

Anne Helgeland seniorforsker ved SSHF.

- Fellestrekk: blir ikke sett av voksne – blir tillagt negativ omtale og gitt skyld for konflikter – både av barn og voksne
- Enkelte av dem har dårlig språk
- Mangler ofte sosial kompetanse i lek, forstår ikke lekereglene og er kjedelige å leke med

Har du noen slike barn i din barnehage – og hva gjør du/dere for at disse barna skal få nok kompetanse til å være med i leken – hvordan er dere voksne tilstede for disse barna

Kommunikasjon

Fremmende

- **Åpne spørsmål:**
- Imperativ form
- Deskriptive spørsmål
- **Ikke ledende spørsmål:**
- Nøkkelspørsmål – referanse til utsagn eller hendelse

Hemmende

- **Lukkede spørsmål:**
- Ja –nei spørsmål
- Vid og generell
- **Ledende spørsmål:**
- Valgspørsmål
- Projisering
- Selektiv bekreftelse

Kommunikasjon

Fremmende

- **Aktiv lytting:**
- Pauser
- Bekreftelse
- Gjentakelser
- Oppsummeringer

Hemmende

- **Passiv lytting:**
- Overhøring
- Tvil/benektning
- Plutselig temaskifte
- Press-kjøpslåing-moralisering

Kommunikasjon

Fremmende

- **Klargjørende:**
- Personlig form – jeg budskap
- Barnets språk
- Speiling
- Meta kommunikasjon
- nåtidsform

Hemmende

- **Tilslørende:**
- Utspørring
- Man- eller etatsform
- Voksent språk
- Flere spørsmål i en setning
- Repeterende spørsmål

Nonverbal kommunikasjon

- **Kroppsspråk:**
 - ansiktsuttrykk
 - blikk – blikk kontakt
 - fysiske bevegelser – berøring
- Tonefall
- Kongruens
- Posisjon
- Avstand og vinkel mellom voksen og barn

Samtaler med barn – mål – fri fortelling

- At barnet uttrykker seg mest mulig i fri fortellende form
- At barnet formidler seg med flere setninger eller ytringer etter hverandre
- At den voksne lytter aktivt

Hvordan forstå fri fortelling

1. Barnet forteller uoppfordret og spontant
2. På åpent eller oppfordrende initiativ fra den voksne forteller barnet fritt, og utvider sin fortelling
3. På direkte spørsmål svarer barnet fritt, men ikke ekspanderende. Samtalen har et spørsmål – svar format

Hvorfor fri fortelling

- Barnet danner ledetråder som letter minneprosessen
- Motivasjon for videre formidling øker
- Har høyere troverdighet

Hovedområder i samtaler med barn

- Væremåte – hvem er jeg i møte med dette barnet
- Fysiske rammer og betingelser
- Kommunikasjonsprinsipper
- Spesifikk oppbygging
- Temaorganisering og utforsking

Væremåte

Gjennom den voksnes væremåte skal barnet oppleve en voksen som viser respekt, ærlighet, ivaretagelse og ansvar

- Engasjert
- Interessert
- Empatisk
- Kongruent

Å ville den andre/barnet vel

Sondering i samtaler med barn

- Å utdype tema innen barnets opplevelse – kontekst og handling
 - Hvordan er det å være deg når....
 - Hva føler du når
 - Hvem er det du er sammen med når.....hvor er dere
 - Hva skjer når
- Fortell så godt du kan....
- Det er du som vet best.....
- Jeg vil gjerne vite alt om.....

Avslutning på samtaler med barn

- Å avslutte samtalen på en positiv, anerkjennende og ivaretagende måte
- Barnet skal bli forstått og tatt på alvor uansett hva som er resultatet av samtalen

Å ta barn på alvor – hva fører det til

- Det skjer et skifte fra voksen perspektiv til barneperspektiv
- Barnets opplevelse kommer fram – ikke den voksnes antagelser
- Tiltak eller endringsforslag blir mer forståelig og hensiktsmessige når barnet har fått anledning til å fortelle sin opplevelse og hvordan det er å være *meg*
- Barns fortellinger forplikter i større grad til handling

Veier til bedre samspill med små barn

1. Oppdagelse før oppdragelse/forklaring
2. Undring og utforsking
3. Refleksjon før korrigering
4. Stimulering – trøst – regulering
5. Her og nå mer enn der og da
6. Ved siden av, og heller litt bak enn foran
7. Tåle usikkerhet – å være tilstede
8. Lytte og vise jeg bryr meg – og er her for deg
9. Å søke forståelse av barnets situasjon
10. Å støtte barnet mot å bli noen – du er god nok

Å ta lek og lekens betydning på ramme alvor 😊

Mauren

Mauren liten ?

Jeg ?

Langt ifra

Jeg fyller meg selv helt, på langs og på tvers

Fra øverst til nederst

Er du større enn deg selv kanskje ?

Inger Hagerup

Takk for oppmerksomheten 😊

“Mening skapes
gjennom forståelse.
Det gir mulighet
for en helt ny fortelling
om den enkeltes liv.”

Regionalt ressurscenter om vold,
traumatisk stress og selvmordsforebygging

www.rvtssor.no